

Ομιλία Νίκου Χουντή στο Συνέδριο του MAXΩME
Οι «πυλώνες» της ONE πολυεθνική φυλακή για τους ευρωπαϊκούς λαούς

Αγαπητοί/ες φίλοι/ες

Αγαπητοί σ/σ,

Κατ' αρχήν θα ήθελα να ευχαριστήσω τους διοργανωτές του Συνεδρίου, το Μαρξιστικό Χώρο Μελέτης και Έρευνας, για την πρόσκλησή του και για τη σημαντική πρωτοβουλία του να οργανώσει ένα συνέδριο για την Ευρωζώνη, τις προοπτικές εξόδου από αυτή και τη λαϊκή κυριαρχία.

Το σημερινό θεσμικό οικονομικό πλαίσιο της Ελλάδας, δηλαδή, το θεσμικό οικονομικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε και διαμορφώνεται από τη συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ONE, είναι απολύτως ασύμβατο με την ανάπτυξη αντι-υφεσιακών πολιτικών και το χτίσιμο ενός διαφορετικού, έστω πιο πλουραλιστικού, παραγωγικού μοντέλου.

Η απολυτότητά μου αυτή, όσον αφορά την εκτίμησή μου για το ασύμβατο μιας εναλλακτικής, στο νεοφιλελευθερισμό, οικονομικής πολιτικής και της συμμετοχής στο Ευρώ, δεν πηγάζει από κανένα δογματισμό ή από καμία έλλειψη πίστης στο αστάθμητο της ταξικής πάλης. Η απολυτότητά μου πηγάζει καθαρά από τις εμπειρίες που αποκτήσαμε στη σύγκρουση με τους δανειστές το καλοκαίρι και στην ανάγνωση των ταξικών συσχετισμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ας δούμε τώρα ποιο είναι το θεσμικό πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί στην ONE και το Ευρώ και καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, τις ασκούμενες οικονομικές πολιτικές των κρατών-μελών της Ευρωζώνης.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση αποτελεί μια ομάδα κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες μοιράζονται τη νομισματική τους πολιτική, κάτω από αυστηρούς κανόνες που περιορίζουν τη δημοσιονομική πολιτική και σε τελευταία ανάλυση οδηγούνται σε έναν, όχι πάντα αποτελεσματικό και βιώσιμο, συντονισμό των οικονομικών τους πολιτικών.

Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες της ONE μοιράζονται το ίδιο Νόμισμα, το Ευρώ και επομένως οφείλουν να μοιράζονται και την ίδια νομισματική, επιτοκιακή και συναλλαγματική πολιτική. Ο θεσμός που έχει επιφορτιστεί με αυτήν την εξουσία είναι η ΕΚΤ, η οποία ήδη από το καταστατικό της, απολαμβάνει ασύλληπτες ασυλίες και διαθέτει τεράστια εξουσία και αυτονομία σε σχέση με την πολιτική εξουσία, αναφορικά με το σχεδιασμό και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της ONE και τη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ειδικά όσον αφορά το τελευταίο, δηλαδή, τη ρύθμιση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η ΕΚΤ έχει αναλάβει, μέσω της Τραπεζικής Ένωσης, και επιπλέον καθήκοντα και εξουσίες, από αυτές που τις παρείχαν οι ιδρυτικές Συνθήκες της ΕΕ. Πλέον, μπορεί:

- να αφαιρεί άδειες των ισχυρότερων ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων, που καλούνται συστημικές,
- να ασκεί βέτο στη σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων και των μανατζερς των εν λόγω τραπεζών, ανεξάρτητα από την ιδιοκτησία τους, δηλαδή αν είναι κρατικές ή ιδιωτικές,
- να ελέγχει, σε βαθμό που να καθορίζει, την πολιτική των τραπεζών,
- να συντάσσει, σε μεγάλο βαθμό, τα ενδεχόμενα σχέδια αναδιάρθρωσης τραπεζών που βρίσκονται σε δυσκολίες, συμπεριλαμβανομένων και σχεδίων κουρέματος καταθέσεων.

Εκτός, όμως, από τη νομισματική πολιτική, τα κράτη-μέλη της ΟΝΕ, έχουν την υποχρέωση να ακολουθούν και συγκεκριμένους ασφυκτικούς κανόνες, όσον αφορά το σχεδιασμό και υλοποίηση της δημοσιονομικής τους πολιτικής.

Η βάση πάνω στην οποία στηρίζεται το δημοσιονομικό σκέλος της ΟΝΕ, είναι το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, δηλαδή, η νομικά δεσμευτική υποχρέωση των κρατών μελών της Ευρωζώνης να εμφανίζουν χαμηλά ελλείμματα (3%) και δημόσιο χρέος (60%). Πάνω σε αυτή τη βάση έχει χτιστεί ένα ασφυκτικό μείγμα Κανονισμών-Οδηγιών, που απαγορεύουν ουσιαστικά κάθε δημοσιονομική παρέκλιση, ακόμα και με την επιβολή χρηματικών και πολιτικών ποινών.

Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη βάση του Συμφώνου Σταθερότητας, που κληρονομήσαμε από το Μάαστριχτ, εμπλουτίστηκε το 2011 και το 2013, με μια σειρά νέων Κανονισμών και Οδηγιών, που πήραν την ονομασία 6-pack και 2-pack, συστηματοποιούν το καθεστώς ασφυκτικού ελέγχου της Κομισιόν και του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομικών, πάνω τους εθνικούς προϋπολογισμούς και τη δημοσιονομική πολιτική ενός κράτους-μέλους.

Με αυτό τον τρόπο, και στο πλαίσιο του λεγόμενου Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, όλοι οι προϋπολογισμοί των κρατών μελών της ΕΕ, ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους στον κανόνα του Μάαστριχτ (3%-60%), από την Κομισιόν, η οποία πλέον έχει υπερεξουσίες ελέγχου και επιβολής.

Έτσι, εάν ένας εθνικός προϋπολογισμός ξεφεύγει από τα στενά όρια της λιτότητας, επιστρέφεται στην κυβέρνηση, και το εθνικό κοινοβούλιο είναι υποχρεωμένο να περάσει τις προτεινόμενες αλλαγές. Αλλιώς, το κράτος-μέλος κινδυνεύει, σε περίπτωση «ανυπακοής», με χρηματικές ποινές και με αποκλεισμό του από συγκεκριμένα Ταμεία του Κοινοτικού Προϋπολογισμού.

Βλέπουμε, δηλαδή, ότι ήδη από το 2011 έχει θεσμοποιηθεί και μονιμοποιηθεί, σε μεγάλο βαθμό, το λεγόμενο «μνημονιακό καθεστώς», με μόνη διαφορά την ένταση του ελέγχου και της επιβολής των πολιτικών της λιτότητας και την έκταση της δημοσιότητας που παίρνουν οι συστάσεις της Κομισιόν.

Παράλληλα, όμως, με αυτό το θεσμοθετημένο πλαίσιο επιβολής της λιτότητας, έχει διαμορφωθεί ένα οπλοστάσιο πολιτικών παρεμβάσεων και "παραθεσμών" της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνδυάζει τις αδιαφανείς και αντιδημοκρατικές υπερεξουσίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του Eurogroup και των μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων, όπως τον ESM.

Αυτό το παράλληλο πλαίσιο επιβολής οικονομικής κυριαρχίας, έχει ήδη εκδηλωθεί με όλη του την αυστηρότητα στις χώρες που εντάχθηκαν σε Μνημόνιο και κυρίως στην Ελλάδα. Αυτό το πλαίσιο χαρακτηρίζεται από την άνευ ορίων και κανόνων πολιτική, οικονομική και χρηματοπιστωτική πίεση μιας κυβέρνησης και ενός κράτους-μέλους στην εφαρμογή των «σωστών πολιτικών», δηλαδή, των πολιτικών της λιτότητας και στις νεοφιλελεύθερου τύπου μεταρρυθμίσεις, με αντάλλαγμα τη χρηματοδότηση του δημοσίου χρέους, όταν αυτό γίνεται μη-βιώσιμο για μια χώρα.

Το παιχνίδι είναι λίγο ως πολύ γνωστό: Το Eurogroup, ένα μη θεσμικά συγκροτημένο «φόρουμ συζητήσεων» απαιτεί από μια χώρα σε κρίση συγκεκριμένα μέτρα οικονομικής πολιτικής, ώστε να δώσει το ΟΚ στον ESM να χρηματοδοτήσει ένα Πρόγραμμα Μακροοικονομικής Προσαρμογής. Σε περίπτωση, όμως, που το «απείθαρχο κράτος» δεν υποκύψει στις πιέσεις, τότε αναλαμβάνει δράση η EKT, η οποία, με σύμμαχο τις διεθνείς αγορές, δημιουργεί συνθήκες χρηματοπιστωτικής ασφυξίας, απειλώντας με κατάρρευση το εκάστοτε εθνικό τραπεζικό σύστημα, μέσω της μη αποδοχής των εν λόγω κρατικών ομολόγων ως ενέχυρα και τον περιορισμό της έκτακτης παροχής ρευστότητας, του ELA.

Ανακεφαλαιώνοντας το θεσμικό πλαίσιο της ONE, μπορούμε να πούμε ότι υφίστανται οι εξής 3 πυλώνες για το κοινό νόμισμα:

-Οικονομική Διακυβέρνηση, που ενσωματώνει όλες τις διατάξεις για τον σχεδιασμό, υλοποίηση και έλεγχο των κρατικών προϋπολογισμών και δαπανών, των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στη δημόσια διοίκηση, τις αγορές εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών και το ασφαλιστικό. Περιλαμβάνει α) το *Σύμφωνο Σταθερότητας & Ανάπτυξης*, β) τη *Δέσμη 6-pack & 2-pack* και γ) το *Δημοσιονομικό Σύμφωνο*.

-Τραπεζική Ένωση, που ενσωματώνει τις Οδηγίες και τους Κανονισμούς εκείνους που στόχο έχουν την ενοποίηση της τραπεζικής και χρηματοοικονομικής ευρωπαϊκής αγοράς, επιβάλλοντας κοινά τραπεζικά πρότυπα και μοντέλα εποπτείας. Την εποπτεία των συστημικών τραπεζών την έχει αναλάβει η EKT, ενώ η πτώχευση/αναδιάρθρωση μιας τράπεζας γίνεται με ενιαίο τρόπο σε όλη την Ευρωζώνη. Στην Τραπεζική Ένωση περιλαμβάνονται α) ο *Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) της EKT*, β) ο *Ενιαίος Μηχανισμός Εκκαθάρισης (SRM/SRF)* και το αντίστοιχο Ταμείο Εκκαθάρισης, γ) η *Οδηγία για την Αναδιάρθρωση και Εκκαθάριση Τραπεζών (BRRD)* και δ) οι Οδηγίες για τα *Συστήματα Εγγύησης Καταθέσεων (DGS)*.

-Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) που αποτελεί τη συνέχεια του μηχανισμού EFSF, και ενεργοποιείται σε περίπτωση που ένα κράτος-μέλος αντιμετωπίζει μη βιώσιμο χρηματοδοτικό περιβάλλον για το δημόσιο χρέος του ή/και που οι κεφαλαιακές ανάγκες των τραπεζών του δεν μπορούν να καλυφθούν από τους θεσμούς της Τραπεζικής Ένωσης.

Η νεοφιλελεύθερη, όμως, ολοκλήρωση της ONE δεν σταματά εδώ. Οι προσπάθειες της ευρωπαϊκής ηγεσίας για το "μοντάρισμα" αν που επιτρέπετε την έκφραση, αυτού του θεσμικού πλαισίου συνεχίζονται και σήμερα βρισκόμαστε στη διαδικασία του 1ου Σταδίου της Έκθεσης των 5 Προέδρων.

Ποια είναι αυτή η Έκθεση των 5 Προέδρων και ποιο το 1ο της στάδιο;

Τον Ιούνιο του 2015 οι 5 Πρόεδροι των σημαντικότερων θεσμών της ΕΕ, δηλαδή, ο Πρόεδρος της Κομισιόν, του Συμβουλίου, της ΕΚΤ, του Eurogroup και του Κοινοβουλίου, πρότειναν αλλαγές στο πλαίσιο της ΟΝΕ και ένα χρονοδιάγραμμα που φτάνει μέχρι το 2025. Το πρώτο στάδιο αυτών των αλλαγών, συγκεκριμενοποιήθηκε στις 21 Οκτωβρίου 2015, όταν η Κομισιόν παρουσίασε νομοθετικές προτάσεις, που όμως δεν απαιτούν την σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου, για την:

- αυστηροποίηση του πλαισίου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την εφαρμογή των "βέλτιστων πρακτικών" και τη σύνδεση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών ενός κράτους-μέλους με τη χρηματοδότησή του από τα κοινοτικά ταμεία.
- την ίδρυση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας, που θα ελέγχουν τα επίπεδα ανταγωνιστικότητας (τιμών, μισθών, ρυθμιστικού πλαισίου) και θα "συμβουλευθούν" την κυβέρνηση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τους κοινωνικούς εταίρους στη διαμόρφωση των μισθών.
- την ίδρυση ενός ανεξάρτητου Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, που θα αξιολογεί τη δημοσιονομική σταθερότητα, της Ευρωζώνης στο σύνολό της, και των κρατών-μελών και θα λειτουργεί ως θεσμική ομπρέλα των αντίστοιχων εθνικών δημοσιονομικών συμβουλίων.
- την πανευρωπαϊκή εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων μέσω εισφορών στις τράπεζες, που όμως, όπως ήδη συμβαίνει σε πολλές πτυχές της τραπεζικής ένωσης, θα ενεργοποιείται υπό αυστηρές πολιτικές προϋποθέσεις, που στην πραγματικότητα αντί να μειώνει την αστάθεια και το ρίσκο, να τα μεγεθύνει.

Αυτό είναι σε γενικές γραμμές το θεσμικό πλαίσιο της ΟΝΕ και του Ευρώ, το οποίο όμως αφορά σε πολύ μεγάλο βαθμό και τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παραδείγματος χάριν, ο περιβόητος κανόνας του Μάαστριχτ και το πλαίσιο ελέγχου ενός κράτους σε περίπτωση αθέτησής του (Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος) εφαρμόζεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, με μόνη εξαίρεση τη Μεγάλη Βρετανία.

Επίσης, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να λησμονούμε ότι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πανευρωπαϊκών στρατηγικών στους τομείς της εσωτερικής αγοράς, του ανταγωνισμού, της ενέργειας, της εργασίας, των μεταφορών κοκ, γίνεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι που πρέπει να συνεκτιμήσουμε πολύ σοβαρά εάν όντως θέλουμε να διαμορφώσουμε μια βιώσιμη και ρεαλιστική στρατηγική εξόδου από την κρίση, της ύφεση και τα Μνημόνια.

Καταλήγοντας, εκτιμώ ότι η σύντομη παρουσίαση που σας έκανα, σας δίνει σε γενικές γραμμές το θεσμικό πλαίσιο, τα όρια δηλαδή, μέσα στα οποία υποχρεώνεται ένα κράτος-μέλος να κινηθεί, όταν βρίσκεται στην ΟΝΕ και το Ευρώ. Είναι ένα πλαίσιο που όχι μόνο δεν διαθέτει την απαραίτητα ευελιξία, ώστε να επιτρέψει σε μια χώρα να αναπτύξει ένα εναλλακτικό οικονομικό και παραγωγικό μοντέλο, αλλά αντίθετα αναπαράγει και επιβάλει ένα και μόνο μοντέλο άσκησης οικονομικής, δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, αυτό της γερμανικής νεοφιλελεύθερης λιτότητας.

Πριν ολοκληρώσω, ωστόσο, θα ήθελα να σημειώσω και κάτι που συνήθως ξεχνάμε όταν μιλάμε για την οικονομία. Θα ήθελα να σημειώσω ότι το θεσμικό πλαίσιο της ΟΝΕ και της ΕΕ, δεν αποτελεί μονάχα μια "οικονομική φυλακή" που επιβάλει άδικα οικονομικά μοντέλα, άδικες οικονομικές πολιτικές. Είναι σε τελική ανάλυση ένα

πλαίσιο που έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με την ίδια τη Δημοκρατία και τη λαϊκή κυριαρχία, έρχεται σε αντίθεση με τις βάσεις της ίδιας της αστικής δημοκρατίας.

Επιβεβαιώνεται με άλλα λόγια ο ισχυρισμός της Αριστεράς εδώ και δεκαετίες, ότι ο νεοφιλελευθερισμός και η δημοκρατία δεν μπορούν να πηγαίνουν μαζί. Δεν μπορεί η βίαιη επιβολή των συμφερόντων μιας κοινωνικής τάξης να συμβαδίζει με το δικαίωμα ενός λαού να αποφασίζει για τις οικονομικές του πολιτικές.

Επομένως, στον αγώνα μας θα πρέπει να εντάξουμε, όχι μόνο την επιστροφή στην ανάπτυξη, όχι μόνο την επιστροφή των συλλογικών συμβάσεων, των δικαιωμάτων πολιτών και εργαζομένων, όχι μόνο δίκαιες οικονομικές πολιτικές προς όφελος των λαών, αλλά και την επιστροφή της δημοκρατίας και της πολιτικής.